ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет		Рівень вищої освіти	Бакалавр
Кафедра	Живопис	Рік навчання	2026-2027
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	вибіркова
Спеціальність	024 Дизайн	Семестри	5,6

Композиція з використанням діджитал технологій

Семестр 5, 6. Курс 3СЖ 2гр.
Вересень – травень 2026-2027

Викладач	Коваленко Сергій Володимирович ст.. викладач
E-mail	tvorchaki200@gmail.com
Заняття	четверг (09.00-10.35) дистанційно
Консультації	За домовленостю
Адреса	поверх 4, корпус 3, вул. Мистецтв 8
Телефон	(057) 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00). Умови листування:
1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (Композиція діджитал);
2) в полі тексту листа позначити курс, групу, ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);
3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.*
Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані у classroom. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Композиція з використанням діджитал-технологій» є базові знання та практичні навички з композиції, рисунку й живопису, досвід роботи з натурним матеріалом, а також початкові навички роботи з графічними редакторами.

Необхідним є базовий рівень володіння графічним планшетом і програмним забезпеченням для створення та опрацювання цифрових зображень. У навчальному процесі можуть використовуватися Adobe Photoshop, Adobe Fresco, Krita, Corel Painter, Procreate, Clip Studio Paint та інші растрові графічні редактори й програми для цифрового малювання, що забезпечують виконання передбачених програмою практичних завдань.

У процесі вивчення дисципліни студент отримує методичну та консультативну підтримку викладача щодо опанування цифрових інструментів, роботи з графічними редакторами та виконання практичних композиційних завдань.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Роботи з методичного фонду кафедри, що демонструють приклади виконання практичних завдань з дисципліни. Електронні навчальні та методичні матеріали з дисципліни «Композиція з використанням діджитал-технологій»: презентації, візуальні матеріали, цифрові референси, приклади композиційних рішень та етапів виконання практичних завдань. Основна й додаткова навчальна, наукова та методична література з композиції, цифрового живопису і використання діджитал-технологій в образотворчому мистецтві.

Методичні рекомендації та навчальна література

1. Глібко О. А., Голотенко К. С. Комп'ютерна графіка. Створення та редагування растрових зображень : навч. посіб. Харків : Планета-Прінт, 2020. 294 с.
2. Власій О. О., Дудка О. М. Комп'ютерна графіка. Обробка растрових зображень : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2015. 72 с.
3. Василюк А. С., Мельникова Н. І. Комп'ютерна графіка : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 308 с.
4. Чікарькова М. Ю., Борук В. Д. Цифрове мистецтво : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2023. 176 с.
5. Романюк О. Н., Романюк О. В., Чехместрук Р. Ю. Комп'ютерна графіка : електронний навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2023. 141 с.
6. Співак С. М. Теоретичні основи комп'ютерної графіки та дизайну : навч. посіб. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013.
7. Сухарькова О. І., Куценко Л. М., Назаренко С. Ю., Калиновський А. Я., Савельєв Д. І. Комп'ютерна графіка : навч.-метод. посіб. Харків : НУЦЗУ, 2024. 139 с.
8. Улічней М., Грюневальд С., Стокарт А., Нассур С. Посібник для початківців із цифрового живопису в Procreate : як малювати на iPad / пер. з англ. К. Опрощенко. Київ : ArtHuss, 2025. 208 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

1. Коваленко С. Вступ до курсу. Навчальний відеоматеріал. YouTube.
2. https://www.youtube.com/watch?v=151OtWzloJA
3. Додатковий відеоматеріал до практичних занять з дисципліни «Композиція з використанням діджитал-технологій». YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=ZC3gZUJlVA
4. Adobe Photoshop. Офіційний навчальний посібник користувача. Робота з растровими зображеннями, шарами, виділеннями, трансформаціями, корекцією кольору, пензлями та іншими засобами цифрового опрацювання зображення. https://helpx.adobe.com/photoshop/desktop.html
5. Adobe Photoshop. Painting Tools. Офіційні навчальні матеріали щодо використання інструментів цифрового малювання, пензлів та їх налаштування. https://helpx.adobe.com/photoshop/using/painting-tools.html
6. Adobe Photoshop. Layers and Masks. Навчальні матеріали щодо використання шарів і масок для створення та редагування цифрових композицій. https://helpx.adobe.com/photoshop/desktop/create-masks/layer-masks/add-layer-masks.html

7. Krita Manual. Basic Concepts. Офіційний навчальний ресурс із цифрового живопису: растрові та векторні зображення, цифрове полотно, шари, режими накладання, пензлі, колір, маски та фільтри.
   https://docs.krita.org/en/user_manual/getting_started/basic_concepts.html
8. Krita Manual. Layers and Masks. Робота із шарами та масками під час створення й трансформації цифрового зображення.
   https://docs.krita.org/en/reference_manual/layers_and_masks.html
9. Krita Manual. Завантаження і збереження пензлів. Україномовний навчальний матеріал щодо використання та налаштування цифрових пензлів.
   https://docs.krita.org/uk_UA/user_manual/loading_saving_brushes.html
10. Procreate Handbook. Офіційний навчальний ресурс з цифрового малювання: робота з цифровим полотном, пензлями, шарами, кольором, режимами накладання та іншими інструментами створення цифрового зображення.
    https://help.procreate.com/procreate/handbook
11. Procreate Handbook. Brush Studio. Навчальні матеріали з налаштування цифрових пензлів, параметрів натиску стилуса, кольору, насиченості та характеру цифрового мазка.
    https://help.procreate.com/procreate/handbook/5.4/brushes/brush-studio-settings

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Для виконання завдань з дисципліни «Композиція з використанням діджитал-технологій» студентам 3-го курсу спеціалізації «Станковий живопис» необхідні: комп'ютер або цифровий планшет із підтримкою функцій малювання, графічний планшет, стилус та графічні редактори для цифрового малювання та опрацювання зображень, зокрема Adobe Photoshop, Adobe Fresco, Krita, Corel Painter, Clip Studio Paint, Procreate, SketchBook та інші.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Композиція з використанням діджитал-технологій» є поглиблене опанування цифрових інструментів створення та опрацювання зображень, формування навичок використання сучасних цифрових технологій у процесі композиційного пошуку та художньо-образного вирішення твору. Дисципліна спрямована на розширення професійних можливостей майбутнього художника станкового живопису шляхом поєднання традиційних принципів композиції з можливостями цифрового середовища та подальшого застосування набутого досвіду у навчальній і творчій практиці.

Завдання дисципліни полягають у:

– вивченні інструментарію графічних редакторів та набутті практичних навичок його застосування;

– опануванні принципів і прийомів цифрового живопису та способів створення й опрацювання цифрового зображення;

– вивченні закономірностей побудови картинного простору засобами композиції;

– набутті навичок використання цифрових технологій на різних етапах композиційного пошуку — від формування задуму та створення варіативних ескізів до розробки завершеного композиційного рішення;

– розвитку образного, композиційного та варіативного мислення;

– формуванні здатності поєднувати традиційні принципи станкового живопису з можливостями сучасних цифрових технологій;

– розвитку творчої самостійності та здатності застосовувати набуті цифрові навички у власній художній практиці.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «АКАДЕМІЧНИЙ ЖИВОПИС»

«Композиція з використанням діджитал-технологій» — вибіркова дисципліна професійної підготовки, спрямована на опанування цифрового інструментарію як засобу композиційного пошуку, розробки художнього образу та створення ескізів для їх подальшого втілення у станковому живописі.

Практична підготовка передбачає виконання композиційних завдань у цифровому середовищі, опанування можливостей графічних редакторів, роботу з візуальними аналогами й референсами, а також використання навчально-методичних матеріалів і методичного фонду кафедри. Поєднання традиційних принципів композиції з можливостями цифрових технологій сприяє розвитку варіативного й образного мислення, розширює інструментарій композиційного пошуку та формує навички, необхідні для подальшої професійної і творчої діяльності художника-живописця.

Згідно з навчальним планом дисципліна «Композиція з використанням діджитал-технологій» вивчається студентами 3-го курсу протягом двох семестрів (5-го та 6-го семестрів). Загальний обсяг дисципліни становить 4 кредити ECTS (120 навчальних годин).

5 семестр

Тема 1 «Можливості цифрових інструментів у створенні композицій»

Змістовний модуль 1.

Завдання 1 **Компіляція та інтеграція в цифровому зображенні.** Практичне завдання: створення авторської композиції на основі фрагментів творів майстрів попередніх епох шляхом їх відбору, трансформації, комбінування та інтеграції в новий картинний простір. Завдання передбачає досягнення композиційної, тональної та колористичної цілісності цифрового зображення.

Завдання 2 **Рекомбінація**. Практичне завдання: створення динамічного картинного простору шляхом рекомбінації системи тональних і колірних плям композиції, розробленої у попередньому завданні. Завдання передбачає зміну співвідношень, масштабів, напрямів і взаємного розташування основних композиційних мас із метою посилення динаміки та виразності композиційного рішення.

Завдання 3 **Цифровий живопис**. Практичне завдання: створення портретного зображення засобами цифрового живопису на основі фотографічного референсу. Передача об’єму, простору, тональних і колористичних співвідношень із використанням цифрових пензлів та інструментів графічного редактора.

Змістовний модуль 2.

Завдання 4 **Картина-парадокс**. Практичне завдання: створення образної композиції на основі парадоксального поєднання об’єктів, явищ або просторових ситуацій, які зазвичай не

пов’язані між собою. Завдання передбачає використання цифрових засобів для трансформації та комбінування візуальних елементів із метою створення цілісного, неочікуваного за змістом художнього образу.

Звдання 5 **Екзаменаційне завдання**. **Сюрреалістична композиція**. Практичне завдання: створення нового цілісного образу шляхом композиційного поєднання, групування та певного розташування множини окремих об’єктів. Сукупність цих елементів має формувати інший візуальний образ, наприклад людське обличчя, постать або предмет, зберігаючи при цьому впізнаваність складових елементів.

6 Семестр
Тема 2 «Умовність, як один з основних чинник образотворення».

Змістовний модуль 1.

Завдання 1 **Стилі живопису**. Практичне завдання: створення трьох варіантів однієї композиції у різних стильових напрямах із відповідною трансформацією форми, кольору, простору та характеру образного вирішення. Завдання спрямоване на вивчення можливостей цифрових засобів у процесі стилістичної інтерпретації художнього образу.

Завдання 2 **Декоративні засоби композиції.** Практичне завдання: створення декоративної композиції на основі заданого зображення засобами цифрового колажу. Завдання передбачає трансформацію вихідного зображення шляхом узагальнення форми, площинного трактування простору, роботи з кольоровими й тональними плямами та поєднання різних візуальних елементів.

Завдання 3 **Портрет-образ. Стихія**. Практичне завдання: створення образної портретної композиції на основі асоціативного поєднання образу людини з обраною природною стихією. Завдання передбачає пошук виразної конструктивно-пластичної ідеї та трансформацію форми, кольору, фактури й простору відповідно до характеру обраного образу.

Змістовний модуль 2

Завдання 4 **Кіно і кадр**. Практичне завдання: створення авторської композиції на основі обраного кінокадру шляхом трансформації його композиційної структури та зміни первинного змістового наповнення. Завдання передбачає декоративне переосмислення зображення, зміну співвідношення форм, кольору, простору та окремих візуальних елементів. Допускається застосування інструментів штучного інтелекту на окремих етапах пошуку, генерації та трансформації візуального матеріалу з подальшим авторським опрацюванням результату.

Завдання 5 **Екзаменаційне завдання. Парейдолічна композиція.** Практичне завдання: створення композиції за принципом парейдолії — виявлення образів у випадкових плямах, формах, фактурах або їх поєднаннях та їх подальше цілеспрямоване композиційне

опрацювання. Завдання передбачає перетворення випадково утвореної візуальної структури на цілісний художній образ засобами цифрової трансформації.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Основною формою вивчення дисципліни є практична робота, що передбачає послідовне виконання композиційних завдань із використанням цифрових технологій. Набуття теоретичних знань відбувається безпосередньо у процесі практичної діяльності, аналізу візуального матеріалу, ознайомлення з можливостями графічних редакторів та пошуку варіантів композиційного вирішення.

Метою практичних завдань є опанування принципів композиційної організації зображення, розвиток образного та варіативного мислення, набуття навичок роботи з цифровими інструментами та їх свідомого застосування у процесі створення художньої композиції.

Основними дидактичними принципами, покладеними в основу викладання дисципліни, є:

– послідовне ускладнення практичних завдань;
– поєднання теоретичних знань із практичним композиційним пошуком;
– варіативність композиційних рішень та заохочення творчого експерименту;
– свідоме використання можливостей цифрових технологій відповідно до художнього задуму;
– розвиток самостійності, образного мислення та індивідуального підходу до вирішення практичних завдань;
– критичний аналіз проміжних і завершених результатів роботи.

У процесі виконання завдань студент самостійно здійснює пошук композиційного та образного рішення відповідно до поставленої навчальної проблеми. Викладач визначає мету й основні вимоги до завдання, здійснює методичний супровід, проводить консультації та аналізує разом зі студентом проміжні результати, не підміняючи його самостійного творчого пошуку готовими композиційними рішеннями.

Навчальний процес будується на взаємодії викладача і студента, обговоренні та аналізі варіантів композиційного вирішення, що сприяє формуванню професійної самостійності та індивідуального творчого мислення майбутнього художника.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

- Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі перегляду.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)		Національна	Бали	ECTS
відмінно		A	A+	98–100	задовільно	64–74	D
	90–100		A	95–97		60–63	E
			A-	90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B			незадовільно	0–34	F

	75–81	C			(повторне проходження)		

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студенти повинні обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має право на дозвіл вийти з аудиторії. Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені. Відсутність практичних завдань на поточних переглядах безпосередньо впливає на зниження підсумкової оцінки.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю визначено плагіат – тобто суттєве запозичення або копіювання в практичній роботі чужих матеріалів, студент не отримає бали за тему. Він зобов'язаний її переробити, в цьому випадку нараховується лише 50% від максимальної кількості балів за цю частину. Якщо факт академічної недоброчесності зафіксований на екзаменаційному перегляді — студент максимально отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання**: https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html
https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
03.09 10.09	1.1	практичні	Пошук матеріалу та ідеї. Робота над ескізом.	4	Поточний перегляд	
17.09	1.2	практичні	Виконання роботи	2	Поточний перегляд	
24.09		практичні	Робота над ескізами	2	Поточний перегляд	
01.10	**1.3**	практичні	Виконання роботи	2	Поточний перегляд	
08.10		практичні	Розробка ескізів	2	Поточний перегляд	
15.10		практичні	Завершення роботи над завданням.	2	Поточний перегляд	
22.10	**1.4**	практичні	Розробка ескізів	2	Поточний перегляд	
29.10		практичні	Виконання композиції.	2	Поточний перегляд	
05.11		практичні	Виконання композиції	2	Поточний перегляд	
12.11		практичні	Завершальний етап з проробкою деталей	2	Поточний перегляд	
19.11	**1.5**	практичні	Розробка ескізів	2	Поточний перегляд	
26.11		практичні	Розробка ескізів	2	Поточний перегляд	
03.12		практичні	Виконання завдання	2	Поточний перегляд	
10.12		практичні	Завершальний етап з проробкою деталей	2	Поточний перегляд	
04.02	**2.1**	практичні	Ескізи - пошуки	2	Поточний перегляд	
11.02		практичні	Виконання роботи	2	Поточний перегляд	
18.02	**2.2**	практичні	Розробка ескізів	4	Поточний перегляд	

25.02			Виконання роботи			
04.03	**2.3**	практичні	Розробка ескізів	2	Поточний перегляд	
11.03		практичні	Виконання роботи	2	Поточний перегляд	
18.03		практичні	Завершальний етап з проробкою деталей	2	Поточний перегляд	
25.03	**2.4**	практичні	Розробка ескізів	2	Поточний перегляд	
01.04		практичні	Виконання роботи	2	Поточний перегляд	
08.04		практичні	Завершальний етап з проробкою деталей	2	Поточний перегляд	
15.04	**2.5**	практичні	Розробка ескізів	2	Поточний перегляд	
22.04		практичні	Виконання роботи	2	Поточний перегляд	
29.04		практичні	Виконання роботи	2	Поточний перегляд	
06.05		практичні	Виконання роботи	2	Поточний перегляд	
13.05		практичні	Завершальний етап з проробкою деталей	2	Поточний перегляд	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–40
2	Поточний контроль	0–60
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу,

			проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, додатково брав участь у міжнародних або всеукраїнських конкурсах, виставках, фестивалях (отримав відзнаку).
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Практична подача акуратна, без помилок. Показав відмінні результати під час поточного контролю.
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, продемонстрував якісний рівень знань та вмінь під час поточного контролю, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання.
B	12–15	32–35	Студент добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно виконав усі поставлені задачі, творчо підійшов до виконання практичних завдань, але при цьому робота має незначні недоліки.
C	8–11	22–31	Студент в цілому добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки (відсутність творчого підходу тощо).
D	4–7	10–21	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи тощо).
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, не впорався з головними задачами дисципліни, практична робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи, значна кількість суттєвих помилок при виконанні завдання, пропуски занять без поважних причин тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента, та творчий підхід під час практичних занять (1-3), виставкова участь у фестивалях та конкурсах (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1 Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / пер. с англ. В. Н. Самохина. Москва : Прогресс, 1974. 386 с.
2 Волков Н. Н. Композиция в живописи. Москва : Искусство, 1977. 263 с.
3 Глібко О. А., Голотенко К. С. Комп'ютерна графіка. Створення та редагування растрових зображень : навч. посіб. Харків : Планета-Прінт, 2020. 294 с.
4 Іттен Й. Мистецтво кольору: Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва / пер. С. Святенка ; ред. О. Плаксій. Київ : ArtHuss, 2022. 96 с. ISBN 978-617-8025-24-3.
5 Михайленко В. Є., Яковлєв М. І. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення) : навч. посіб. Київ : Каравела, 2004. 304 с. ISBN 966-8019-23-7.
6 Писанко М. М. Рух, простір і час в образотворчому мистецтві. Київ : Вища школа, 1995. 63 с., 16 арк. іл. ISBN 5-11-003601-2.

7 Чікарькова М. Ю., Борук В. Д. Цифрове мистецтво : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2023. 176 с.Кафедра живопису ХДАДМ: традиції та сучасність / Міністерствоосвіти і науки України; Харківськадержавнаакадемія дизайну і мистецтв; Факультет образотворчогомистецтва; Упор. М.І. Деркач, В.Ю. Гальченко. Харків: ХДАДМ, 2015. 123 с.
8 Н. Урсу «Теоретичні основи композиції: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ художніх та художньо-педагогічних спеціальностей / Н. О. Урсу, Б. М. Негода, В. А. Гнатюк, І. П. Міхалевська. - Кам'янець-Подільский : Кам.-Под. держ. унів., 2004. - 61 с.
9 Паньків Г. С. Теоретичні аспекти проблеми синтезу в пластичних мистецтвах. Вісник Харківської академії дизайну і мистецтв. Харків, 2017. № 5. С. 46 – 52.
10 Писанко М. М. Рух, простір і час в образотворчому мистецтві / 227 Микола Миколайович Писанко. – К. : Вища шк., 1995. – 63 с
11 Пономаренко М. Художньостилістичні особливості станкового портрету в живописі Харкова. XX–XXI ст.: автореф. дис. ... канд. мистецтвозн.: 17.00.05. Харків, 2015. 23 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

- Ф. Ковальов «Золотий перетин в живописі» К.: Вища школа, 1989р.
- Смирна Л. В. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві. Інт проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ: Фенікс, 2017. 480 с., іл.
- Сучаснемистецтво. Науковийзбірник. Випуск XIV. – К.: ІПСМ НАМ України, 2018. – 375 с. – іл.
- Прокопович Т. А., Каленюк О. М., Вахрамєєва Г. І. Основикольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва :навч. посіб. Луцьк: Поліграфічний центр «Друк Формат», ФПО Покора І. О., 2019. 91 с.